

E. Javier Sánchez-Cuenca

Alexander Korda i Orson Welles es varen passar els millors anys de la seva vida cercant-se i amagant-se, com dos amants juganers. “Per ell vaig sacrificar anys de la meua vida i ni un sol minut hi vaig estar en contra; perquè cada vegada que s'embarcava en un somni no només em convencia a mi, sinó també a ell mateix”, va confessar Welles. L'encontre es va produir finalment a *El tercer home*.

De la mateixa manera que Hemingway se'n reia de Scott Fitzgerald per la mida del seu penis -minúscul, segons ell-, tot i que l'idolatrà com a escriptor, Welles se'n reia del complex de mascle de Hemingway i de la seva manca de sentit de l'humor, i no consta que n'admiràs l'obra literària. De tots tres, l'únic que va arriscar de veres la seva vida va ser Scott. En la seva desmesurada atracció pels riscos, va triar la dona equivocada i va acabar destruït, desmuntat i menyspreat per Hollywood, cirròtic a l'edat de Van Gogh. Hemingway es va llevar la vida quan ja no tenia res a contar que valgués la pena i Welles va morir després de posar per a un anunci de puros, segurament després d'un gran àpat. L'únic de tots tres descregut i cínic, caòtic i simpàtic, pletòric i sarcàstic, intel·lectual i *bon vivant* va ser Welles. Quan Korda el va triar per fer el Harry Lime d'*El tercer home*, un dels malvats més atractius del cine, sabia què feia. A la vida real, Welles era també en certa forma un etern *good bad boy*.

Però fins aleshores, 1949, Welles i Korda havien estat jugant al ca i al moix, intercanviant-se alternativament els dos papers. Korda havia clisat una possible veta en el muntatge teatral de *La vuelta al mundo en ochenta días* que Welles preparava i va ficar 125.000 dòlars en el projecte cinematogràfic. L'estrena de l'obra a Londres, per manca de doblers, va ser un desastre (Welles, durant la presentació, va optar per fugir al carrer per evitar mals majors) i els drets per al cine varen anar a parar a Michel Todd. Quan Welles estava a punt de

convèncer Korda per fer *Cyrano de Bergerac*, Korda el va embolicar perquè se centràs en el projecte de la *Salomé* d'Oscar Wilde, però *Salomé* al final no es va fer i *Cyrano* es va parilitzar per la denúncia d'un carnisser de Chicago que tractava de demostrar que ell havia subministrat l'argument al dramaturg Rostand. *Cyrano*, el paper més cobdiciat per Welles, el

reellogte de cucut, oferides gratuïtament al realitzador Carol Reed. Després, obsessionat amb Shakespeare, Welles va seguir trampejant, llevat d'un retorn episòdic a Hollywood per rodar *Sed de mal*, en els platós europeus, però el seu Harry Lime va arrelar en la memòria col·lectiva popular molt més que no qualsevol altre fruit de la seva personalitat creadora. Tot i això, l'èxit insospitat i desmesurat

va acabar interpretant a Hollywood José Ferrer. Després del fiasco econòmic de *La dama de Shanghai* i el fracàs a Venècia i en taquilla de *Macbeth*, Welles se'n va anar al Marroc a intentar rodar *Otel·lo*, però prest va quedar sense doblers. Aleshores li va arribar l'oferta de Korda. El volia perquè interpretàs un misteriós especulador sense escrúpols a la Viena depauperada i en ruïnes de la postguerra. Seria el contrapunt d'aquell etern bon al·lot mediocre encarnat per Joseph Cotten.

A la fi, Welles va poder acabar *Otel·lo* i allà va incorporar el mateix recurs escenogràfic de les clavegüeres, una de les seves genials aportacions creatives, al costat de la frase del

d'*El tercer home* no va poder esborrar mai el seu millor fracàs: per 100.000 dòlars en mà -que just li varen arribar per satisfer alguns creditors-, Welles va rebutjar el 20% dels beneficis d'una de les pel·lícules més rendibles de la història. Ell mateix ho recordava el 1968 a Chinchón (Madrid, Espanya), la plaça de la qual havia convertit en Macau per al rodatge d'*Una historia inmortal*, amb una riallada, mentre li arribaven notícies de les lluites estudiantils als bulevards de París. “Aquests al·lots et deixaran París com estava Viena quan em va cridar Alex”, li va dir a una circumspècta Jeanne Moreau. I va seguir devorant com un Falstaff una cruixent cuixa de porcella al forn. ■